

ภาวีสร้างสวัสติการ ยกระดับการศึกษา... เพื่อความเท่าเทียมของคนไทย

บทสัมภาษณ์ ดร.สมชัย จิตสุชน
ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

ดร.สมชัย จิตสุชน ผู้อำนวยการวิจัยด้านการพัฒนาอย่างทั่วถึง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือที่รู้จักกันดีในชื่อสั้น ๆ ว่า “ทีดีอาร์ไอ” สำเร็จการศึกษาเศรษฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตจาก The University of British Columbia ประเทศแคนาดา มีความเชี่ยวชาญการวิจัยในหัวข้อสำคัญ ๆ อาทิ ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน ระบบสวัสดิการ นโยบายการคลัง นโยบายการเงิน เศรษฐกิจมหภาค เศรษฐศาสตร์สุขภาพ ฯลฯ ซึ่งท่านมั่นใจว่าการให้สวัสดิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยได้

จัดสวัสดิการถ้วนหน้าอย่างเท่าเทียม... รองรับความต้องการพื้นฐานของชีวิตคนไทยทุกคน

ในการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ ควรจัดสวัสดิการให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมตามสิทธิที่พลเมืองไทยควรจะได้รับตั้งแต่ในครรภ์มารดา ซึ่งตามแนวคิดจากงานเขียนเมื่อปี 2516 ของ ดร.ป่วย อึ้งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในเรื่อง “จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” คือ สิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนตายแบบถ้วนหน้าของประชาชนที่พึงได้รับจากรัฐบาล

สังคมไทยยังขาดการจัดสวัสดิการให้แก่ทุกคนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มคนจน ซึ่งรัฐบาลควรศึกษาหาข้อมูลที่ต้องการว่ากลุ่มคนจนอยู่ในพื้นที่ใดบ้าง เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อสวัสดิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องให้บริการแก่ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ซึ่งสวัสดิการนั้นจะต้องสามารถดูแลประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ในครรภ์จนกระทั่งตายด้วย

เมื่อเราอยู่ในครรภ์มารดา เราต้องการให้แม่รับประทานอาหารที่มีคุณภาพประโยชน์ และได้รับความเอาใจใส่และบริการที่ดีในเรื่องสุขภาพของแม่และเด็ก ในขั้นตอนการดูแลครรภ์จนกระทั่งคลอด สวัสดิการของสังคมไทยดูแลได้ดีพอสมควร แต่ในช่วง 9 เดือนในครรภ์นั้น แม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอครบถ้วนหรือไม่ยังเป็นปัญหาอยู่

ต่อมาเมื่อเด็กคลอดออกมาแล้ว ในระหว่าง 0-6 ขวบแรก ร่างกายและสมองกำลังเติบโต เป็นระยะเวลาที่แม่และเด็กต้องได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพประโยชน์ มีอาหารเพียงพอและเหมาะสมกับวัย ซึ่งในส่วนของอาหารที่เป็นประโยชน์และครบถ้วนสมวัยนั้นก็ยังไม่แน่ใจว่าได้รับหรือไม่ เมื่อเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยเรียน เด็กต้องไปโรงเรียน ได้รับความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ มีคุณธรรมแห่งชีวิต ถ้ามีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ ไม่ว่าจะพ่อแม่จะรวยหรือจน จะอยู่ในเมืองหรือชนบทแร้นแค้นก็ตาม

มุ่งพัฒนาสู่การมีอาชีพที่มั่นคง

จนกระทั่งเข้าสู่วัยทำงาน ถ้าเป็นชาวนาชาวไร่ก็ควรมีที่ดินสำหรับทำมาหากินเป็นของตัวเองพอสมควร มีช่องทางได้กู้เงินมาขยายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคายุติธรรม ปัญหาของเกษตรกรไทย คือขาดที่ดินทำกินที่เป็นของตัวเอง และยังมีโอกาสไม่มากพอที่จะได้รับความรู้หรือวิธีทำกินแบบใหม่ ๆ รวมถึงการตลาดที่ดีเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

ถ้าเป็นคนงาน ก็อาจมีปัญหาว່າขาดความมั่นคงในอาชีพและสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงยังขาดโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ เพราะสังคมไทยยังมีแรงงานนอกระบบอยู่จำนวนมาก เช่น อาชีพทาบเร่ ขับแท็กซี่หรือรถจักรยานยนต์รับจ้าง ซึ่งมีปัญหาขาดแหล่งทำกินที่แน่นอน ขาดความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ และมักถูกเบียดเบียนจากเจ้าหน้าที่รัฐหรืออำนาจอิทธิพลอื่น ๆ อยู่เสมอ

ดูแลด้านสุขภาพและการสาธารณสุข

ทุกคนต้องการมีสุขภาพอนามัยที่ดี ซึ่งรัฐบาลจะต้องให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค บริการการแพทย์ รักษาพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถหาแพทย์ได้ทันทีเมื่อเจ็บป่วย ซึ่งนโยบายการประกันสุขภาพถ้วนหน้าช่วยให้ประชาชนได้รับการรักษาฟรีและทั่วถึง เมื่อถึงวัยชราก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคม ซึ่งได้จ่ายบำนาญมาตลอด แต่ระบบประกันสังคมของไทยทุกวันนี้ มีประชากรที่ได้สิทธิและได้รับผลตอบแทนไม่มากเท่าที่ควร สำหรับผู้พิการในสังคมไทยยังได้รับการดูแลที่ไม่ดีพอและขาดโอกาสในการทำงาน แม้ว่าจะเรียนจบปริญญาก็ตาม

ในเรื่องสภาพแวดล้อม ทุกคนต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม ซึ่งสังคมไทยก็ยังประสบปัญหามลภาวะทางน้ำและอากาศจากของเสียอุตสาหกรรมอยู่ตลอดเวลา จะเห็นว่าสังคมไทยยังขาดสวัสดิการขั้นพื้นฐานอยู่มากและสวัสดิการบางอย่างที่มีก็ได้ไม่ครบทุกคน สรุปได้ว่าคนไทยยังไม่ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ยังไม่ได้ใช้งบประมาณในการแก้ปัญหาพื้นฐานและลดความเหลื่อมล้ำอย่างเพียงพอ

ในการดูแลสุขภาพของเด็กและคนแก่ สังคมไทยต้องทำอย่างจริงจังแล้ว **ควรมุ่งขยายระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบ ให้บริการที่เข้าถึงคนที่จนจริง ๆ โดยต้องเข้าใจว่าคนจนและคนรวยกระจายอยู่ในทุกอาชีพ** จึงไม่ควรเลือกช่วยเหลือตามกลุ่มอาชีพ ด้วยความคิดว่าคนจนกระจุกตัวอยู่ในบางอาชีพ เช่น เกษตรกร ซึ่งไม่ถูกต้อง ควรทำฐานข้อมูลคนจนที่ไม่อิงกับอาชีพและเชื่อมโยงกันในทุกหน่วยงาน เพื่อให้ความช่วยเหลือคนที่ยากจนได้อย่างตรงจุด

จากการวิจัยพบว่า การให้เงินอุดหนุนช่วยเหลือประชากรที่ยังขาดแคลนตั้งแต่ครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอนอย่างทั่วถึงจะใช้เงินไม่มากนัก เพียงรัฐบาลจัดสรรงบประมาณเน้นช่วยเหลือคนจนจริง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้

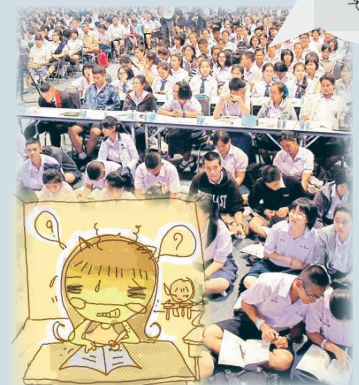
BIOMETRIC TECHNOLOGY

มีเทคโนโลยีตามหาคนจนได้ง่ายขึ้น เช่น อินเดียมีการดู Biometric จากตา ซึ่งช่วยให้ระบุตัวตนของคนรับสวัสดิการได้ถูกต้อง หรือการที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ทำการศึกษาแผนที่ความยากจน (Poverty Map) ซึ่งจะได้ภาพคนจนกระจุกตัวอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ นอกจากนั้นข้อมูลการใช้โทรศัพท์มือถือก็สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่าใครยากจน สุดท้ายคือการใช้ข้อมูลสัญญาณดาวเทียมที่ระบุว่าคนจนอยู่ตรงไหนบ้างจากภาพถ่ายดาวเทียมสภาพหลังคาบ้าน ซึ่งรัฐบาลสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ประกอบในการจัดสรรงบประมาณแก้ปัญหาความยากจนในเชิงพื้นที่ได้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบาย

โอกาสที่ไม่เท่าเทียมทางการศึกษา เพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคม

ระบบการศึกษาของไทยยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ โดยเฉพาะโรงเรียนรัฐบาล จึงทำให้ผู้ปกครองพยายามส่งลูกไปเรียนกวดวิชาเพื่อได้เข้าโรงเรียนที่มีคุณภาพดีมีชื่อเสียง ขณะที่โรงเรียนดี ๆ ก็ปรับข้อสอบให้อยู่ในระดับชั้นที่สูงขึ้น เด็กยากจนที่ไม่ได้กวดวิชาต่อให้เก่งอย่างไรก็ไม่สามารถทำได้ จึงควรกวดขันไม่ให้ออกข้อสอบเกินระดับ รวมทั้งควรเพิ่มงบประมาณรายหัวให้แก่การศึกษาในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษาให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันทุกพื้นที่ พร้อมเร่งแก้ปัญหาโรงเรียนเล็กไม่ว่าจะเป็นการยุบรวม โดยต้องคำนึงถึงปัญหาการเดินทางมาโรงเรียนของเด็กยากจนในพื้นที่ ควรช่วยสนับสนุนในส่วนนั้น หรือการยกระดับคุณภาพของโรงเรียน เป็นต้น

การสร้างโอกาสและความเป็นธรรมในสังคมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสำคัญเท่ากัน ถ้าเศรษฐกิจไม่เติบโตเลย โอกาสก็ไม่เพิ่มขึ้นเช่นกัน เด็กก่อนไม่ใหญ่ขึ้น แต่เมื่อเด็กก่อนใหญ่ขึ้น ก็ต้องมีการปรับกฎกติกาแบ่งเค้กอย่างเป็นธรรมให้คนจนได้เค้กชิ้นใหญ่ขึ้นด้วย ถ้าคนรวยยังได้มากแต่เหลือให้คนจนน้อยก็ไม่ลดความเหลื่อมล้ำ สรุปคือต้องทำ 2 เรื่อง คือทั้งสร้างโอกาสและความเป็นธรรม รวมทั้งมุ่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เมืองไทยทำเรื่องนี้มานานแต่ความเหลื่อมล้ำยิ่งมากขึ้น จึงต้องเอาจริงเอาจัง สังคมไทยแก้ยากเพราะระบบความคิดของคนในสังคมที่ว่า “คนไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกัน” ต้องให้คนรวยตระหนักว่าถ้ามีความเหลื่อมล้ำสูง จะส่งผลกระทบต่อพวกเขา ภาคเอกชนเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ควรช่วยเหลือสังคมให้มากขึ้น และร่วมแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง ยอมเสียสละแบ่งปันมากขึ้นในระยะสั้น จะได้ผลประโยชน์ตามมาในระยะยาว

การศึกษา... ตอบโจทย์ลดความเหลื่อมล้ำ

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจะต้องมีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยสร้างความเป็นธรรมในสังคม คนที่มีคุณภาพต้องมีสุขภาพพลานามัยดี มีความรู้ความสามารถ มีระเบียบ มีคุณธรรมความดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน การศึกษาอย่างเท่าเทียมตั้งแต่เด็กจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำของสังคมได้ **ทุกวันนี้เด็ก ๆ มีโอกาสเข้าถึงการศึกษามากขึ้น แต่ประเด็นสำคัญคือ โรงเรียนของรัฐบาลยังมีคุณภาพไม่ดีพอ** อย่างเช่นที่แคนาดาทุกคนครอบครัวสามารถส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านได้ เพราะคุณภาพการศึกษาของทุกโรงเรียนใกล้เคียงกันมาก ไม่ต้องเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงดี ๆ ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนโรงเรียน แลมโรงเรียนดี ๆ ก็อาจไกลบ้านต้องลำบากในการเดินทาง

สำหรับประเทศไทยลูกคนจนยังต้องไปโรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐาน จึงได้รับการศึกษาที่ไม่ค่อยมีคุณภาพ ได้ผลต่างจากลูกผู้มีฐานะดี **จึงควรมุ่งพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนทุกแห่งอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ลูกของผู้มีรายได้น้อยกับผู้มีรายได้สูงได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน** เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งต่อการหลุดพ้นจากความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ จึงต้องสร้างความมั่นใจเรื่องความเท่าเทียมกันของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ที่ผ่านมามีว่ารัฐบาลพยายามใช้นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี แต่ยังไม่ทั่วถึงเท่าเทียมอย่างเป็นรูปธรรมในด้านคุณภาพ

ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยเคยมีข้อเสนอว่าการศึกษาไทยจะต้องมีระบบ **ความรับผิดชอบของการปฏิบัติงาน (Accountability System)** ถ้าโรงเรียนใดมีผลการปฏิบัติงานไม่ดี ผลเด็กออกมาไม่ดี โรงเรียนและครูจะต้องถูกทำโทษทางใดทางหนึ่ง อย่างน้อยไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือน เป็นต้น **อันนี้เป็นการรับผิดชอบ** ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ช่วยให้การศึกษามีความเท่าเทียมกันมากขึ้น นอกจากนี้ในบางประเทศใช้ระบบป้องกันการศึกษา ซึ่งในระยะยาวจะช่วยให้คุณภาพโรงเรียนใกล้เคียงกันมากขึ้น เพราะเป็นการสร้างระบบความรับผิดชอบต่อโรงเรียนแบบหนึ่ง หมายความว่า โรงเรียนที่บริหารจัดการได้ดี นักเรียนมีผลการเรียนดี ก็จะได้รับค่านิยมมากขึ้น ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ใกล้ ๆ โรงเรียนก็จะสนใจส่งลูก ๆ เข้าเรียนและนำคูปองไปให้ ช่วยให้โรงเรียนได้รับงบประมาณเพื่อการพัฒนาเพิ่มขึ้น **อันนี้เป็นการรับชอบ**

ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาเด็ก... เน้นการคิดวิเคราะห์

ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่ **ให้เด็กมีการคิดวิเคราะห์ไม่ใช่ท่องจำ เปลี่ยนระบบการศึกษาจากการสอนเป็นรายวิชา (Subject Base) ไปใช้การแก้ปัญหา (Solution Base)** โดยครูให้โจทย์นักเรียนไปแก้ปัญหา เช่น การพัฒนาระบบการเก็บขยะในหมู่บ้าน นักเรียนจะต้องประยุกต์ใช้ความรู้ในด้านต่าง ๆ (Subject) ทั้งด้านสังคม เคมี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ในภาคเช้าเป็นการสอนรายวิชา ส่วนภาคบ่ายเป็น **การทำงานเป็นทีม เพื่อร่วมกันคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ช่วยพัฒนาทักษะในการทำงาน ใช้ชีวิตในโลกสมัยใหม่** โดยต้องมีการจัดเตรียมครูมากกว่า 1 คน ที่มีความถนัดในวิชาต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็ก โดยการจ้างครูที่มีคุณภาพ และมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย มีระบบการดูแลเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาส ช่วยให้เด็ก ๆ จากครอบครัวยากจนมีโอกาสพัฒนาในช่วงวัยทองของการเรียนรู้ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ภาครัฐและภาคเอกชนต้องเข้ามาช่วยกันในเรื่องคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กที่ผู้ใช้บริการจะเป็นพ่อแม่ที่ยากจน ไม่มีเงินที่จะจ้างคนมาเลี้ยงลูก จึงต้องส่งลูกเข้าศูนย์เด็กเล็ก ในขณะที่ตนเองต้องรีบไปทำงานในโรงงาน

เพราะฉะนั้น ถ้าศูนย์เด็กเล็กทำหน้าที่แคร์รับฝากเด็ก ป้อนข้าว ป้อนนม ให้นอน จะไม่ได้ประโยชน์เท่าไร ที่ต้องทำคือกระตุ้นการเรียนรู้ เพราะเด็กจะมีวัยทองของการเรียนรู้ในช่วงแรกเกิดถึงประมาณ 5 - 6 ขวบ ซึ่งถ้ามีการกระตุ้นอย่างเหมาะสมในช่วงนั้น เด็กจะเก่งและฉลาดมาก โดยลูกของคนจนมักจะขาดโอกาสนี้ไป ฉะนั้นศูนย์เด็กเล็กต้องมีคุณภาพที่ดีมาก ซึ่งภาคเอกชนควรดำเนินโครงการเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม (CSR : Corporate Social Responsibility) โดยสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กสำหรับเด็กยากจน จัดหาเงิน อุปกรณ์การเรียนการสอน จ้างครูพิเศษ จัดการฝึกอบรมครู ให้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิธีการกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก แบบนี้จะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างยั่งยืน

ผู้มีรายได้สูง... ยอมเสียสละเพื่อส่วนรวม

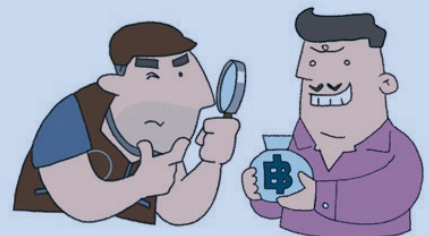
ความเหลื่อมล้ำนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย โดยเมื่อปี 2559 ไทยติดอันดับความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สินเป็นอันดับที่ 3 ของโลก ถ้าจะแก้ไขปัญหานี้ต้องมีการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีรายได้สูง พร้อมให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ตัวอย่างสำคัญในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำให้ได้ระดับหนึ่ง คือการปฏิรูปภาษี ให้ผู้ที่มีรายได้สูงเสียสละยอมเสียภาษีตามกำลังความสามารถในการจ่ายที่เหมาะสม ซึ่งที่ผ่านมาไม่เป็นเช่นนั้น คนที่รวยมาก ๆ ในสังคมไทยไม่ได้เสียภาษีตามความเป็นจริงหรือตามความสามารถในการจ่าย เพราะถ้าไปดูรายได้หลักของคนรวยมาจากเงินปันผล ดอกเบี้ย กำไรจากการซื้อขายหุ้นและที่ดิน ซึ่งรายได้ตรงนี้ยังไม่ได้ถูกจัดเก็บภาษีอย่างที่ควรจะเป็น

เราทุกคนต้องเสียภาษีให้แก่อรัฐ เพื่อให้รัฐมีเงินในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ รวมถึงบริการด้านสวัสดิการ เนื่องจากคนรวยยังไม่พร้อมที่จะเสียสละเพื่อสังคมผู้คนที่มียาได้น้อยกว่า เมื่อเสนอกฎหมายภาษีเข้าไปในที่ประชุมสำคัญ ๆ จะไม่ผ่าน เพราะผู้ที่มีฐานะร่ำรวยจำนวนมากซึ่งมีอิทธิพล มีพรรคพวกในที่ประชุมและสื่อแขนงต่าง ๆ จะทำทุกวิถีทางที่จะคัดค้านการที่จะต้องเสียภาษีเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่นกระบวนการคัดค้านภาษีที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง

ภาครัฐกับการลดความเหลื่อมล้ำ

ภาครัฐไม่ควรสนับสนุนนายทุนที่เน้นเพียงการกอบโกยความมั่งคั่งอย่างเดียว ขณะที่ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ระบบการเมืองที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางจะยิ่งเพิ่มความเหลื่อมล้ำมากขึ้น จึงควรเน้นการกระจายอำนาจนโยบายของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ดี และมีการกระจายอำนาจมากกว่า ส่วนที่กลัวเรื่องเผด็จการรัฐสภา เข้าใจว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้พยายามป้องกันเรื่องนี้แล้ว ระบบประชาธิปไตยที่ดีนั้น ประชาชนชั้นล่างและชนกลางจะต้องได้มีเวลาในการเรียนรู้ โดยคนรากหญ้า

และคนชั้นกลางต้องพยายามเรียนรู้ให้สามารถรู้เท่าทันนายทุนที่เข้ามาเล่นการเมืองผ่านนโยบายประชานิยม แต่จริง ๆ แล้วเน้นหาผลประโยชน์เข้าตัว และควรให้การสนับสนุนนักการเมืองที่มีนโยบายเน้นการพัฒนาาระบบสวัสดิการสังคมเพื่อให้คนจนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมตลอดไป

ภาครัฐควรเป็นผู้นำและสนับสนุนภาคเอกชน โดยเฉพาะบริษัทใหญ่ ๆ ร่วมแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้าง เช่น สนับสนุนภาคเอกชนมาร่วมปฏิรูปการศึกษาและขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การแก้กฎระเบียบให้ทันสมัย มีกลไกการบริหารการเงินฐานราก (Micro Finance) โฉนดชุมชน การคมนาคมขนส่งของประชาชนยังไม่เท่าเทียมกัน ควรมีการปรับปรุงการวางผังเมืองเพื่อให้การคมนาคมขนส่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานที่บ้านได้ รวมทั้งการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐให้สามารถรองรับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้มีรายได้น้อยควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทย 4.0 ด้วยการพัฒนาศูรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ขณะที่การใช้เทคโนโลยีอาจจะทำให้ความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น ปัจจุบันร้านสะดวกซื้อของผู้ประกอบการรายใหญ่ได้ส่งผลกระทบต่อโชห่วยรายย่อย หรือ SMEs เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดร้าน นำสินค้าเข้าสต็อก ดูแลสินค้าให้สดใหม่ **ภาครัฐจึงควรสนับสนุนให้ SMEs สามารถยกระดับเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการสต็อก ระบบบัญชี ระบบการเก็บรักษาสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ** และควรตระหนักถึงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จะเสี่ยงต่อการเพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคม ยิ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีพัฒนาไปเร็วมาก สุดท้ายจะมาแทนแรงงาน จะมีแรงงานระดับล่างและระดับกลางถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI : Artificial Intelligence) จึงควรหาแนวทางป้องกันไม่ให้เทคโนโลยีมาเพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่มีอยู่มากแล้วให้เพิ่มมากขึ้นไปอีก

